

*Kilpailukyky ja työllisyys –tavoitteen
EAKR:n Etelä-Suomen
toimenpideohjelma 2007-2013*

OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA

28.6.2006
Päijät-Hämeen liitto

SISÄLLYSLUETTELO

<i>1. OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMAN PERUSTEET</i>	<i>3</i>
<i>2. MIKÄ ON TOIMENPIDEOHJELMA?</i>	<i>3</i>
<i>3. TYÖN LÄHTÖKOHDAT</i>	<i>3</i>
<i>4. TAVOITTEET</i>	<i>4</i>
<i>5. AIKATAULU JA OHJELMATYÖN VAIHEET</i>	<i>4</i>
<i>6. TIEDOTTAMINEN JA VUOROVAIKUTUS</i>	<i>5</i>
<i>7. YMPÄRISTÖSELOSTUS JA VAIKUTUSTEN ARVIOINTI</i>	<i>6</i>
<i>7.1. TAVOITTEET JA ARVIOITAVAT VAIKUTUKSET</i>	<i>6</i>
<i>7.2. MENETELMÄT JA AINEISTOT</i>	<i>6</i>
<i>8. YHTEYSTIEDOT</i>	<i>7</i>

1. OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMAN PERUSTEET

Tämä osallistumis- ja arviointisuunnitelma on Euroopan unionin Kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteen Euroopan Aluekehitysrahastosta (EAKR) rahoitettavaa Etelä-Suomen toimenpideohjelmaa koskeva suunnitelma osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä vaikutusten arvioinnista. Suunnitelman tarkoituksena on antaa kaikille toimenpideohjelmasta kiinnostuneille tietoa työn vaiheista ja aikataulusta sekä vaikutusmahdollisuuksista.

Toimenpideohjelman laadinnassa tavoitteena on avoin ja vuorovaikutteinen prosessi, johon eri viranomaisten, asiantuntijoiden, tiedeyhteisöjen, kansalaisjärjestöjen, elinkeinoelämän sekä muiden toimijoiden edustajat tuovat omat näkemyksensä. Avointa toimintatapaa edellyttää mm. laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/99). Laki korostaa kansalaisten mahdollisuutta saada tietoa valmisteltavista asioista. Toimenpideohjelma kuuluu myös uuden SOVA-lainsäädännön¹ piiriin, jonka mukaan viranomaisen on ohjelman ympäristöarviointia tehdessään kuultava muita viranomaisia ja yleisöä sekä laadittava ympäristöselostus.

Toimenpideohjelman ympäristövaikutukset on lainsäädännön mukaan selvitettävä ja arvioitava riittävässä määrin valmistelun kuluessa. Ohjelman vaikutusten arviointi osana suunnitelman laatimista koko valmisteluprosessin ajan edesauttaa suunnitelman valmistelua, päätöksentekoa, toteuttamista ja seuranta. Se edistää eri tahojen mahdollisuutta saada tietoa ja osallistua suunnitteluun sekä parantaa edellytyksiä sovitaa yhteen eri tavoitteita ja näkökantoja. Toimenpideohjelman valmisteluun sovelletaan SOVA -lain mukaista ympäristöarviointia.

2. MIKÄ ON TOIMENPIDEOHJELMA?

Hallinnon kehittämisen ministerivaliokunnan hyväksymän Suomen kansallisen alue- ja rakennepoliittisen strategian 2007-2013 luonnoksen mukaisesti laaditaan suuraluekohtaiset toimenpideohjelmat Euroopan unionin Kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteen mukaiselle toiminnalle, jota rahoitetaan Euroopan Aluekehitysrahastosta.

Toimenpideohjelma sisältää kuvauksen Etelä-Suomen seitsemän maakunnan (Varsinais-Suomi, Häme, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Itä-Uusimaa, Uusimaa ja Etelä-Karjala) nykytilasta ja kehitysnäkymistä sekä niiden pohjalta laaditut kehittämisen strategiset tavoitteet ja kehittämistyön määritellyt toimintalinjat, rahoitussuunnitelman ja menettelytavat.

Toimenpideohjelma toimii maakuntien kehittämistyössä koordinoivana kehysohjelmana, jossa sovitetaan yhteen Euroopan unionin koheesiostrategiassa ja Lissabonin kilpailukyky- ja työllisyysstrategiassa esitetyt sekä Suomen kansalliset ja toiminta-alueen maakunnalliset tavoitteet, jotka on ilmaistu eri kehittämissiakirjoissa ja -ohjelmissa.

Toimenpideohjelma laaditaan vuosiksi 2007-2013. Kansallisen strategian mukaisesti sitä tarkistetaan rahoituksen suuntaamiseksi määriteltävien haasteellisten alueiden osalta kesken ohjelmakauden.

3. TYÖN LÄHTÖKOHDAT

Euroopan yhteisön rakennerahastojen ohjelmointiprosessi on kolmiportainen. Sen tasot ovat (1) Koheesio politiikan strategiset suuntaviivat, (2) Kansallinen alue- ja rakennepoliittinen strategia ja (3) alueelliset toimenpideohjelmat.

¹ Laki suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (SOVA-laki 2002/2005) annettiin 8.4.2005 ja asetus 19.5.2005. Lainsäädäntö astui voimaan 1.6.2005. Lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja huomioon ottamista viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa ja hyväksymisessä, parantaa yleisön tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia sekä edistää kestävästä kehityksestä.

Yhteisön koheesiopolitiikalla edistetään Lissabonin kilpailukyky- ja työllisyysstrategian tavoitteita. Rakennerahasto-ohjelmien tavoitteina on (1) tehdä jäsenvaltioista, alueista ja kaupungeista entistä houkuttelevampia, (2) edistää innovointia, yrittäjyyttä ja tietoon perustuvaa taloutta sekä (3) luoda uusia ja parempia työpaikkoja.

Yhteisön tasolla rakennerahastojen toimintaa säädellään rahastoja koskevassa yleisasetuksessa. Euroopan aluekehitysrahaston erityismääräykset sisältyvät EAKR -asetukseen. Molemmista asetuksista ovat luonnosvaiheiset asiakirjat valmiina.

Suomen kansallisen alue- ja rakennepoliittisen strategian luonnos on hyväksytty hallinnon kehittämisen ministerityöryhmässä (Halke) maaliskuussa 2006. Valtioneuvosto tulee hyväksymään strategian syksyllä 2006 yhdessä sen mukaisten suuralueiden toimenpideohjelmien kanssa.

Etelä-Suomen suuralueen maakunnan liitot ovat päättäneet Suomen kansallisen alue- ja rakennepoliittisen strategian luonnoksen mukaisesti ryhtyä laatimaan EAKR:n Etelä-Suomen toimenpideohjelmaa. Päätöksen mukaisesti Päijät-Hämeen liitto toimii ohjelman valmistelun vastuutahona.

Valtakunnallisesti toimenpideohjelman sisältöä ohjaavat lisäksi valtioneuvoston päätöksellä laaditut erilliset ohjelmat, joita ovat aluekeskusohjelma, osaamiskeskusohjelma, suurten kaupunkiseutujen politiikkakokonaisuus -ohjelma, maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma ja saaristo-ohjelma. Näistä aluekeskus- ja osaamiskeskusohjelma ovat uudistettavina.

Alueetasolla toimenpideohjelman lähtökohtina ovat vuonna 2005 hyväksytyt maakuntasuunnitelmat, voimassa tai vahvistettavana olevat maakuntakaavat ja niiden pohjalta parhaillaan tehtävä maakuntaohjelman tarkistaminen.

Alueen kaikissa maakunnissa on lisäksi laadittu muita omia erillisiä ohjelmia.

Toimenpideohjelmaan sisällytettävä ohjelman rahoitussuunnitelma tarkentuu vuosittain laadittavissa maakunnan yhteistyöasiakirjoissa.

4. TAVOITTEET

Suomen kansallisena alue- ja rakennepoliittisena strategiana on vahvistaa alueellista ja kansallista kilpailukykyä, työllisyyttä ja hyvinvointia. Toimenpideohjelmalla edistetään Lissabonin ja Göteborgin strategian kansallisten tavoitteiden ja koheesiopolitiikan sekä kestävä kehityksen periaatteiden toteutumista ottaen huomioon alueelliset erityispiirteet.

Kehittämistoiminnan painopisteiksi on määritelty (1) yritykset ja innovaatiot, (2) osaaminen, työvoima, työllisyys ja yrittäjyys sekä (3) kilpailukykyiset toimintaympäristöt.

Näitä kansallisia painopisteitä täsmennetään laadittavassa Etelä-Suomen toimenpideohjelmassa alueen oman kehittyneisyyden, kehittämistavoitteiden ja -tarpeiden sekä rahoituksellisten mahdollisuuksien pohjalta.

5. AIKATAULU JA OHJELMATYÖN VAIHEET

Toimenpideohjelman laatiminen jakautuu seuraaviin työvaiheisiin:

Aloitusvaihe

Käsitellessään ohjelman laadintaa maakuntahallitukset asettavat Päijät-Hämeen liiton virastossa laaditun luonnoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS) nähtäväksi ja kuuluttavat samalla ohjelmaval-

mistelun käynnistymisestä. Maakuntahallitukset hyväksyvät osallistumis- ja arviointisuunnitelman mielihyvyyden kuultuaan. OAS:a voidaan tarkistaa ohjelmatyön muissa vaiheissa, mikäli tähän nähdään tarvetta.

Päijät-Hämeen liitto järjestää aloitusvaiheessa viranomaisten kanssa Sova-asetuksen 5 §:n mukaisen neuvottelun, jossa kuullaan viranomaisten näkemykset ohjelman ympäristöselostuksessa annettavista tiedoista.

Luonnosvaihe

Ohjelmaluonnosta työstetään työryhmässä, johon kuuluvat alueen maakunnan liittojen ja aluehallintoviranomaisten edustajat. Alueen sidosryhmien edustajia kuullaan mm. maakunnan yhteistyöryhmissä ja maakuntahallituksissa järjestettävien työvaiheiden selostusten yhteydessä.

Luonnosvaiheen valmistelun tilanteesta tiedotetaan Etelä-Suomen liittouman internet-sivuilla osoitteessa www.etela-suomi.fi. Kulloinenkin luonnosasiakirja pidetään siellä nähtävänä.

Luonnoksen laadintaan liittyy vaikutusten arviointi. Toimenpideohjelman ympäristövaikutuksista laaditaan ympäristöselostus. Luonnos asetetaan nähtäville yhdessä ympäristöselostuksen kanssa elokuussa 2006.

Sova-asetuksen 6 §:n mukaisesti ympäristöviranomaisille varataan mahdollisuus antaa lausuntonsa ohjelman ja ympäristöselostuksen luonnoksesta. Myös kaikki muut asiasta kiinnostuneet voivat jättää mielipiteensä.

Hyväksymisvaihe

Alueen maakuntien yhteistyöryhmät käsittelevät toimenpideohjelman viimeistään elokuussa 2006. Alueen maakuntavaltuustot tai maakuntahallitukset kunkin liiton säädösten ja päättämisen käytännön mukaisesti hyväksyvät ehdotuksen toimenpideohjelmaksi elokuussa 2006. Ohjelmaa hyväksyessä siinä esitetään, miten annetut lausunnot ja mielipiteet on otettu huomioon ja miten ympäristönäkökohdat ovat vaikuttaneet ohjelman sisältöön. Hyväksymispäätöksestä tiedotetaan alueen maakunnan liittojen www-sivuilla.

Alueella hyväksytty ohjelma jätetään 31.8.2006 mennessä sisäasiainministeriöön, joka tekee tarvittavan yhteensovituksen valtakunnalliseen strategiaan ja esittää ohjelman valtioneuvoston hyväksyttäväksi. Tämän jälkeen ohjelma jätetään Euroopan komission käsittelyyn.

6. TIEDOTTAMINEN JA VUOROVAIKUTUS

SOVA-lain 9 §:n mukaan suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen on varattava yleisölle mahdollisuus tutustua suunnitelma- tai ohjelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen sekä esittää niistä mielipiteensä. Mahdollisuus varataan pitämällä suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus nähtävillä. Suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus on lain perusteella myös mahdollisuuksien mukaan julkaistava sähköisesti.

EAKR:n Etelä-Suomen toimenpideohjelman luonnos ja ympäristöselostus pidetään nähtävillä 30 päivän ajan alueen maakunnan liittojen virastoissa sekä Etelä-Suomen liittouman ja liittojen internet-sivuilla ajalla 30.6.-4.8.2006. Mielipide tai lausunto ohjelmasta on esitettävä Päijät-Hämeen liitolle kirjallisesti nähtävillä oloajan kuluessa.

Luonnoksen ja ympäristöselostuksen nähtävillä olosta kuulutetaan kunkin maakunnan liiton päätösten ja käytännön mukaisesti.

Toimenpideohjelman valmistelusta ja sen luonnosvaiheisesta sisällöstä sekä nähtävillä olosta laaditaan myös tiedotteita lehdistölle ja muulle medialle.

Hyväksymispäätöksestä tiedotetaan alueen maakunnan liittojen www-sivuilla.

7. YMPÄRISTÖSELOSTUS JA VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Uuden lainsäädännön mukaan suunnitelman tai ohjelman ympäristöselostus laaditaan osana muuta valmistelua ennen suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä ja sen valmistelu järjestetään siten, että yleisöllä on mahdollisuus saada tietoja ympäristöselostuksen lähtökohdista, tavoitteista ja valmistelusta sekä esittää asiasta mielipiteensä. Laki painottaa myös sähköisen materiaalin saatavuutta.

Toimenpideohjelman ympäristöselostus laaditaan Päijät-Hämeen liiton virastossa ohjelmatyön aikana. Ympäristöselostuksessa esitetään ohjelmaan soveltuvasti sova-asetuksen 4 §:ssä esitetyt asiat.

7.1. Ympäristöselostuksen tavoitteet ja arvioitavat vaikutukset

Ympäristöselostuksen tavoitteena on tuottaa tietoa ohjelman ympäristövaikutuksista ja kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumisesta kansalaisten, elinkeinoelämän ja muiden tahojen osallistumista ja tiedon-saantia sekä päätöksentekoa varten.

SOVA-lain 2 §:ssä esitetään ympäristövaikutuksen määritelmä. Tarkasteltavia vaikutustyyppisiä määritellään myös asetuksen 4 §:n kohdassa 6. Määrittelyt kattavat varsin laajasti erilaisia vaikutuksia. Asetuksen 4 §:n 6 kohdan mukaan ympäristövaikutuksia ovat vaikutukset muun muassa väestöön, ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen, luonnon monimuotoisuuteen, eliöstöön, kasvillisuuteen, maaperään, veteen, ilmaan, ilmastotekijöihin, yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan, kaupunkikuvaan, aineelliseen omaisuuteen, kulttuuriperintöön mukaan lukien rakennusperintö ja muinaisjään-nökset, luonnonvarojen hyödyntämiseen sekä edellä mainittujen tekijöiden välisiin suhteisiin.

Ympäristövaikutukset voivat olla välittömiä tai välillisiä; Suomeen tai sen alueen ulkopuolelle kohdistuvia; myönteisiä tai kielteisiä; kertyviä ja yhteisvaikutuksia; lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin pysyviä ja tilapäisiä (SOVAL 2 § kohta 2; SOVAA 4 § kohta 6).

Ympäristövaikutusten arvioinnissa huomioidaan lisäksi kulttuurivaikutukset, sosiaaliset vaikutukset ja taloudelliset vaikutukset sekä vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen.

Kestävä talous on edellytys yhteiskunnan keskeisille toiminnolle. Resurssien ekotehokas käyttö, ekoinnovaatiot ja oman alueen oman tuotannon jalostusasteen nostaminen ja muu kehittäminen korostuvat kestävän ja taloudellisen hyvinvoinnin peruselementteinä.

Väestön hyvinvoinnin; työllisyyden ja tasa-arvon edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen ovat ohjelmassa keskeisiä sosiaalisen kestävyuden tavoitteita. Kulttuurin moninaisuuden sekä kulttuuriperinnön ja –identiteetin vaaliminen ovat osa kestävästä kehityksestä. Etelä-Suomessa korostuvat voimistuneen maasamuuton ja yhdyskuntien rakennemuutoksen seuraukset ja niistä johtuvat ihmisten ongelmat.

Kestävän kehityksen periaatteiden ja tavoitteiden toteuttamisella pyritään ekologiseen kestävyteen ja sitä edistävien taloudellisten sekä sosiaalisten ja kulttuuristen edellytysten luomiseen Etelä-Suomessa. Yksityiskohtaiset tavoitteet ympäristön kestävyuden edistämiseksi Etelä-Suomessa on esitetty ohjelma-asiakirjassa kohdassa *ohjelman päätavoitteet*. Hankkeiden valintakriteerit ympäristönäkökulmasta on esitetty kohdassa *hankkeiden valinta*. Erillisten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointi on esitetty *ympäristöselostuksessa*. Tavoiteohjelman ympäristövaikutuksia tullaan peilaamaan kaikilla tasoilla kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamiseen.

7.2. Menetelmät ja aineistot

Pääosa vaikutusten arvioinnista tapahtuu ns. asiantuntija-arvioina. Arviointi toteutetaan ristiintaulukoidulla ohjelmaluonnoksessa esitettyjen toimintalinjojen toimenpide-ehdotukset ja vaikutukset.

Arvioinnin kohteena ovat soveltuvin osin ja ohjelma-asiakirjan luonne huomioon ottaen todennäköisesti merkittävät toissijaiset ja kertyvät vaikutukset, yhteisvaikutukset sekä lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin pysyvät tai tilapäiset sekä myönteiset että kielteiset vaikutukset muun muassa väestöön, ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen, luonnon monimuotoisuuteen, eliöstöön, kasvillisuuteen, maaperään, veteen, ilmaan, ilmastotekijöihin, yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan, kaupunkikuvaan, aineelliseen omaisuuteen, kulttuuriperintöön mukaan lukien rakennusperintö ja muinaisjäännökset, luonnonvarojen hyödyntämiseen sekä edellä mainittujen tekijöiden välisiin suhteisiin.

7.3 Seuranta

Seurantamittareita lisätään ohjelmaan elokuussa. Ohjelma tarkistetaan vuonna 2010, jolloin myös arvioidaan ohjelman vaikutuksia.

Ohjelman aiheuttamien ympäristövaikutusten seuraamiseksi käytetään ohjelman yhteisiä ja toimintalinjakohtaisia seurantamittareita. Ohjelman seurantamittarit valitaan elokuun 2006 aikana.

8. OSALLISET

Etelä-Suomen maakuntien liitot, lääninhallitukset, TE -keskukset sekä ympäristökeskukset ja eräät ministeriöt.

9. YHTEYSTIEDOT

Päijät-Hämeen liitto, Hämeenkatu 9, PL 50, 15111 Lahti
p. 03-8719 40, fax 03-8719 411, e-mail: toimisto@paijat-hame.fi, www.paijat-hame.fi

Internetsivut:

www.etela-suomi.fi, www.varsinais-suomi.fi, www.hameenliitto.fi, www.kymenlaakso.fi, www.ita-uusimaa.fi, www.uudenmaanliitto.fi, www.ekarjala.fi

Yhteyshenkilö:

Kehittämisjohtaja Marja Koivula
p. 040-578 1 972, marja.koivula@paijat-hame.fi